

Tillväxt-reflex – Rockström och frikopplingen

Johan Rockström väger alltid sina ord på guldvåg. Det brukar låta som att vi visserligen är i ett besvärligt läge, men att det finns hopp om att vända skutan efter ytterligare några av FN:s förhandlingsrundor. Därför var det befriande att läsa [krönikan i Svenska Dagbladet](#) där han är tydlig med att grön tillväxt knappast är möjlig och att IPCC:s scenarier som skulle leda oss mot 1,5-gradersmålet är en ”akademisk gymnastik som inte har något med verkligheten att göra”.

En nyckel i sammanhanget är frikopplingen mellan BNP och miljöbelastning. Kan ekonomin växa utan att vi får betala i form av ett varmare klimat och hotade ekosystem? För att svara på det skiljer jag på *relativ* och *absolut* frikoppling, respektive *tillräcklig* omställning.

Relativ frikoppling, det vill säga att ekonomin växer och där exempelvis användningen av fossila bränslen också ökar men med en lägre procentsats än den ekonomiska tillväxten, är något som man kan se i många sammanhang.

Absolut frikoppling – att miljöbelastningen minskar samtidigt som ekonomin expanderar – är ovanligt men det finns flera exempel. Bättre avloppsrening som under de senaste 50 åren förbättrat vattenkvaliteten i många vattendrag faller inom denna kategori, liksom att Sverige under ett antal år har minskat CO₂-utsläppen utan att den ekonomiska tillväxten stannat av. Att utsläppen orsakade av vår konsumtion inte gick i samma goda riktning är en väsentlig invändning ...

De flesta exemplen är av lokal karaktär och Rockström är inte ensam om att konstatera att vi inte kan förlita oss på den absoluta frikopplingen. Grön tillväxt är sällsynt.

Men varken absolut eller relativ frikoppling säger något om huruvida framstegen är tillräckliga. När det kommer till den globala uppvärmningen finns det olika uppfattningar om hur snabbt CO₂-utsläppen behöver minska, men en ofta nämnd siffra är halveringar varje årtionde, vilket kan översättas till minus 7 procent om året.

Tillräcklig omställning skulle därför kunna definieras som att CO₂-utsläppen minskar med denna procentsats. Vad som under tiden sker med BNP och den ekonomiska tillväxten är sekundärt.

I spåren av finanskrisen blev år 2009 ett av de sällsynta år då de globala CO₂-utsläppen inte ökade utan istället sjönk. I de stora ekonomierna USA, EU och Ryssland visade det sig att utsläppen minskade med ungefär de 7 procenten som långsiktigt skulle vara tillräckligt.

Problemet var bara att det som många av oss upplevde som en världshändelse inte var det. I såväl Kina som Indien var BNP-tillväxten ungefär 9 procent och globalt droppade CO₂-utsläppen med en enda procent.

Om jag tar fasta på utfallet från år 2009 indikerar det att klimathotet skulle kunna motas med något som påminner om 2008 års finanskris, men inte som den gången bara i en begränsad del av världen. Och inget snabbt övergående förlopp som sist, utan något som måste rulla på år efter år.

Detta var bara en enkel räkneövning, verkligheten är oändligt komplex. Hur mycket ekonomin skulle påverkas vid en omställning som är tillräcklig för miljö och klimat beror på samband som är svåra att förutse.

Men det kommer att vara svårt att bortse från de historiska lärdomarna om bristen på frikoppling.

//Stellan Tengroth